

تعاون شهر (شهرستان شاهرود)

شهرستان شاهرود از بزرگترین شهرستان‌های ایران از لحاظ مساحت محسوب می‌شود بطوریکه بعد از شهرستان طبس، دومین شهرستان بزرگ کشور می‌باشد. شهرستان شاهرود دارای فرمانداری ویژه است و مرکز این شهرستان شهر شاهرود می‌باشد و در شمال شرقی ایران قرار دارد. جمعیت این شهرستان بر طبق سرشماری سال ۱۳۹۵ بر اساس نتایج مرکز آمار ایران، برابر با ۲۱۸،۶۲۸ نفر و بر همین اساس پرجمعیت‌ترین شهرستان استان سمنان می‌باشد.

شهرستان شاهرود در فاصله ۳۹۰ کیلومتری تهران، در حاشیه کویر و در دامنه‌های جنوبی سلسله جبال البرز واقع شده است. مساحت شاهرود ۴۳۴۰۵ کیلومترمربع است. این شهرستان از شمال به استان گلستان، از جنوب به استان‌های اصفهان و یزد، از شرق به استان خراسان رضوی و شهرستان میامی و از غرب به شهرستان دامغان محدود است.

شاهرود، در حد فاصل دو نوع آب و هوای مرطوب و پرباران در شمال و کویری در جنوب جای گرفته که آب و هوایی معتدل و مطلوب برای این شهر فراهم کرده و آن را در ردیف شهرهای خوش‌آب و هوای ایران قرار داده‌است.

به طور کلی ترقی و توسعه چشمگیر شاهرود که بعد از فتحعلی‌شاه قاجار شتاب بیشتری نیز گرفت مربوط به عواملی نظیر؛ وجود منابع آبی قابل دسترسی، چمنزارهای سبز و خرم، مردمی با فرهنگ، اراضی قابل کشت و باغات میوه فراوان، آب و هوای مناسب، مزایای دفاعی شهر همچون وجود کوه‌ها و مرتفعات ناحیه و همچنین زمین‌های مساعد ارتباطی و سوق‌الجیشی مناسب (واقع شدن شاهرود در مسیر جاده تهران-مشهد و همچنین در مسیر جاده مهم و تاریخی ابریشم) بوده است.

امروزه وجود ادارات کل راه و ترابری، راه آهن شمال شرق، دخانیات، شرکت نفت و سازمان تبلیغات اسلامی به علاوه پارک علم و فناوری، دانشگاه صنعتی، دانشگاه علوم پزشکی، دانشگاه پیام نور، دو دانشگاه غیرانتفاعی، دانشکده علوم قرآنی، چهار حوزه علمیه، لشکر ۵۸ تکاور ذوالفقار و فرودگاه به اهمیت این شهر افزوده است. مردم شاهرود به زبان فارسی با لهجه شاهرودی تکلم می‌کنند. شاهرود نزدیک به شهر تاریخی و خوش آب و هوای بسطام است.

مدارکی وجود دارد که نشان می‌دهد شاهرود و بسطام یکی از شهرهای مهم چهاردهمین ایالت تاریخی، «چخره» (از تقسیمات شانزده‌گانه اوستایی در دوران باستان) و همسایه جنوبی ایالت هیرکانیا بوده که در دامنه جنوبی رشته‌کوه البرز، توسط آریایی‌ها بنا نهاده شده‌است. برخی پژوهندگان واژه چخره را شکل ابتدایی شاهرود دانسته‌اند. به لغت اوستایی چخرو-ایتی به معنی چرخ پیشه و چخرو-وتی به معنی دانای چرخ است. این دو هیئت اوستایی این نام، حاوی نام شاهرود می‌باشند. هسته اولیه شهر به منظور دفاع در برابر مهاجمان، بر فراز تپه‌های کم‌ارتفاع دامنه کوه‌های شمالی و غربی رود بزرگ این منطقه بنا شد که به جهت بزرگی این رود، تدریجاً نام شاهرود را به خود گرفت و به تدریج همراه با برقراری امنیت، رشد و توسعه یافت به طوری که در کنار صدروازه، پایتخت اشکانیان که به باور بسیاری از پژوهشگران محل کنونی شهر دامغان است، در شمار شهرهای معتبر پارتی درآمد.

در دوران بعدتر، این شهر همراه با دامغان در ردیف مهم‌ترین شهرهای ایالت تاریخی کومش قرار گرفت و به استناد برخی اشاره‌های تاریخی مندرج در متون و بعضی شواهد باستان‌شناسی شهر کنونی شاهرود محل عبور کاروان‌هایی بوده است که بزرگراه غربی-شرقی جاده ابریشم را طی می‌کردند.

آب و هوا

قسمت مرکزی و نواحی شرقی شاهرود دارای آب و هوای معتدل و نواحی شمالی آن کوهستانی با آب و هوایی سرد و مرطوب است. قسمت جنوبی که در مجاورت کویر واقع شده آب و هوای نسبتاً گرم دارد، متوسط درجه حرارت سالانه در این شهر ۱۴ درجه سانتی‌گراد و میانگین بارندگی سالانه ۱۸۰ میلی‌متر است. شاهرود به علت واقع شدن در دامنه کوه از لحاظ آب‌های سطحی به صورت رودخانه‌های دائمی، سهمی نداشته و رودخانه‌های سیلابی و فصلی در این شهر جاری می‌باشد. رود بزرگ شاهرود سالهای گذشته از داخل شهر شاهرود رد می‌شده است و بستر آن شاهرود را به دو قسمت تقسیم نموده است.

مختصات جغرافیایی

این شهر در حاشیه شمالی دشت کویر و در دامنه‌های جنوبی رشته‌کوه البرز با موقعیت جغرافیایی حداقل طول شرقی جغرافیایی شهرستان شاهرود ۵۴ درجه و ۳۳ دقیقه و حداقل عرض شمالی جغرافیایی ۳۴ درجه و ۱۴ دقیقه قرار داشته و ارتفاع ایستگاه هواشناسی مرکز شهرستان از سطح دریا ۱۳۴۹ متر و اختلاف ساعت مرکز شهرستان با شهر تهران ۱۴ دقیقه است.

گردشگری و جاذبه های طبیعی

جنگل ابر شاهرود قسمتی از قدیمی ترین و زیباترین جنگلهای هیرکانی است با گونه‌های گیاهی و جانوری نادر، مابین شهرستان شاهرود و علی‌آباد کتول استان گلستان می‌باشد. این جنگل با ۳۵ هزار هکتار وسعت در ادامه جنگل‌های سرسبز شمال کشور به دلیل این که در اغلب مواقع فضای این جنگل را اقیانوسی از ابر فراگرفته به این نام مشهور است. این جنگل ۱۴ آمین اثر طبیعی است که توسط سازمان میراث فرهنگی در ۲۰ بهمن ۱۳۸۹ در فهرست میراث طبیعی ایران قرار گرفت. در جلسه شورای عالی محیط زیست در ۲۹ بهمن سال ۱۳۹۳ جنگل ابر منطقه حفاظت شده اعلام شد و در فهرست مناطق چهارگانه سازمان حفاظت از محیط زیست درآمد.

از گونه‌های جانوری این منطقه می‌توان خرس قهوه‌ای، گرگ، پلنگ، خوک وحشی، شغال، روباه، خرگوش، کل و بز، شوکا و مار و از پرندگان کبک، کبوتر جنگلی، بلدرچین، عقاب جنگلی، کرکس، شاهین، فاخته و قرقاول را نام برد. طرح جنگل کاری احیا و غنی سازی جنگل‌های مخروبه ابر و قطری از سال ۱۳۷۰ به اجرا درآمده است که وسعتی برابر ۱۱۲۱۶ هکتار از دامنه‌های شمالی را شامل می‌شود. همچنین بیش از ۲۰۰ هکتار از مناطق فوق قرق و عملیات نهال کاری با کاشت گونه‌هایی مانند بلوط، افرا، شیردار، توسکا، ون، اقاچیا، گلابی وحشی، ممرز و تعدادی سوزنی برگ از جنس لاریکس و کاج جنگلی و بذرکاری با گونه‌های ون، ممرز، بلوط، گلابی وحشی انجام شده و عملیات فوق همچنان ادامه دارد.

آبشار بی نظیر تنگه داستان

در شمال شهر مجن واقع شده است، این آبشار در تنگه‌ای موسوم به تنگه داستان واقع شده که این تنگه در اثر زلزله‌ای در سالهای بسیار دور رخ داده ایجاد شده و رود خانه منتهی به آبشار از این تنگه می‌گذرد؛ که این تنگه هم خود بسیار دیدنی است، طول تنگه در حدود ۲ کیلومتر و عرض تقریبی ۵ متر می‌باشد که کف تنگه کاملاً با آب رودخانه اشغال شده است در مسیر رودخانه آبشارهایی با ارتفاع ۵ تا ۱۰ متری دیده می‌شود که به این علت گذر از تنگه بسیار جذاب و هیجان انگیز می‌باشد.

آبشار مجن

در ۳۵ کیلومتری شمال غربی شاهرود واقع شده است. این آبشار زیبا و باصفا، یکی از جلوه‌های طبیعی شهر شاهرود است. در انتهای مجن دره‌ای زیبا با مناظری منحصر بفرد از کوه و دشت و رود، قرار دارد که در فصل بهار بوی عطر گل‌های وحشی و در فصل تابستان گل‌های زیبای آفتابگردان بر زیبایی آن می‌افزایند. این آبشار در زمستان نیز بسیار دیدنی است و دسته‌های پرتعداد کبک شما را تا دهانه آبشار همراهی می‌کنند. از روستا تا ابتدای آبشار، جاده‌ای خاکی در میان این دره زیبا احداث شده است که در حدود ۱۰ کیلومتر مسافت دارد. در

کنار این مسیر درختان بلند سپیدار، باغات و مزارع سرسبز و کلبه‌هایی کاهگلی جلب نظر می‌کنند که بسیار جذاب هستند. بازی رنگ در طبیعت این دیار موج می‌زند. بعد از گذشتن از دره مجن وارد طبیعت کوهستانی منطقه می‌شوید و از دل صخره‌ای بسیار عظیم طنین آبشار مجن را خواهید شنید. این کوه صخره‌ای جالب، آبشار را در محوطه‌ای باریک و غار مانند محصور کرده است. برای دیدن آبشار مجبورید وارد آبی سرد و زلال شوید و با حدود بیست متر پیاده‌روی در آب! در فضایی زیبا و هیجان آور از آن لذت ببرید.

دشت آفتابگردان در منطقه کالپوش

یکی از جاذبه‌های گردشگری شهرستان شاهرود است. با فرارسیدن شهریور ماه میلیون‌ها گل آفتابگردان در دشت‌های کالپوش شاهرود شکفته می‌شوند و مناظر بدیع و بی‌نظیری در این منطقه خلق می‌کنند که چشم هر بیننده‌ای مسحور زیبایی آن‌ها می‌شود. دشت آفتابگردان کالپوش در ۲۲۰ کیلومتری شمال شرق شاهرود قرار دارد. این منطقه سرسبز و جنگلی با بارندگی کافی و اراضی بسیار مستعد برای کشاورزی و جنگل‌کاری، در مجاورت با پناهگاه حیات وحش خوش بیلاق از موقعیت ممتاز گردشگری بسیار جالبی برخوردار است. آنچه این دشت را از نمونه‌های مشابه متمایز ساخته و از ویژگی‌های بارز آن محسوب می‌شود، سطوح زیر کشت آن است که برخلاف دیگر مزارع آفتابگردان که در زمین‌های هموار دیده می‌شود، در اینجا در دشت‌های ناهموار و تپه‌های آبشارگونه است که تمایز رنگی بی‌نظیری را خلق می‌کند. کاشت آفتابگردان در این منطقه در اوایل بهار به صورت دیم و آبی است و انواع مختلف آن را شامل می‌شود که از گونه‌های ژنتیکی جدید آن، انواع پا کوتاه و درشت دانه را می‌توان نام برد.

دشت شقایق

از دیگر نقاط زیبای این منطقه دشت شقایق‌ها می‌باشد. نمایش منحصر به فرد گل‌های شقایق در منطقه از بیستم اردیبهشت ماه تا پایان خرداد جلوه زیبایی به ناحیه سرسبز کالپوش می‌بخشد و گردشگران بسیاری را به این منطقه جلب می‌کند. همه ساله در همین خصوص جشنواره دشت شقایق و گشتی محلی در منطقه کالپوش برپا می‌شود.

رودخانه تاش یا شاهرود

رودخانه تاش یا شاهرود از کانون‌های آبگیر شاه کوه و شاه وار حد فاصل تاش و مجن در فصول فراوانی نزولات جوی سرچشمه می‌گیرد. این رود پس از دریافت چندین رشته فرعی در ناحیه کوهستانی و پس از آبیاری بخشی از زمین‌های بسطام و زیراستاق، به سوی کویر نمک جاری می‌گردد. بالادست این رودخانه گردشگاهی محدودی در فصل بهار و تابستان موجود می‌باشد .

منطقه حفاظت شده خارتوران

منطقه حفاظت شده خارتوران در قسمت جنوب شرقی شاهرود قرار گرفته که از نظر وسعت می‌توان آن را بزرگ‌ترین منطقه حفاظت شده ایران نامید. مساحت آن بیش از ۱,۰۰۰,۰۰۰ هکتار است و حیوانات عمده منطقه عبارت‌اند از: خرگوش - کبک - تیهو - هوبره - تشی - باقرقره - شغال - پلنگ - گرگ - کفتار - کاراکال - گورخر - آهو - جبیر - کل - بز - میش و قوچ. اهمیت این منطقه به دلیل وجود یک نوع گورخر معروف به نام گورخر ایرانی می‌باشد؛ که همانگونه که از اسمش پیداست فقط در ایران یافت می‌شود. خارتوران از لحاظ وسعت، دومین منطقه حفاظت شده ایران بوده و به سبب وسعت زیاد خود یکی از معدود مناطقی بوده که توانسته تا حد زیادی از گزند بسیاری از آسیب‌های انسانی در طول سالهای گذشته مصون بماند. این منطقه یکی از مناطقی است که گونه‌های متنوعی از پستانداران و پرندگان را در خود جای داده و بیشترین جمعیت گورخر را در ایران داراست. همچنین تعداد نسبتاً بالایی از قوچ و میش، کل و بز، آهو و جبیر در آن زیست نموده که تأمین غذا را برای ادامه حیات یوزپلنگ ممکن می‌سازد. تخمین زده می‌شود که ۶۰ تا ۷۰ قلاده یوزپلنگ در خارتوران زیست نموده و مشاهده حیوان با توله‌هایش نشان می‌دهد که جمعیت آن در حال افزایش است. خارتوران پناهگاه یکی از دو جمعیت باقی‌مانده گورخر آسیایی در ایران است و غیر از این گونه، جانوران ارزشمند دیگری از قبیل پلنگ، گرگ، کفتار و کاراکال نیز در این منطقه وجود دارند .

منطقه شکار ممنوع تپال

منطقه شکار ممنوع تپال با وسعتی برابر ۳۰ هزار هکتار در شمال غربی شهرستان شاهرود واقع شده و منطقه‌ای است کوهستانی و دشتی که در مجاورت شاهرود واقع شده‌است. منطقه تپال با چشم‌اندازهای بسیار زیبا از دیر زمان محل مناسبی جهت زیستگاه وحوش و محل مناسبی جهت بازدید دوستداران طبیعت به‌شمار می‌رود. از گونه‌های بارز حیات وحش این منطقه می‌توان قوچ و میش، کل و بز، آهو، خرس قهوه‌ای، پلنگ، کبک، تیهو، کبک دری، شغال، و انواع پرندگان وحشی را می‌توان نام برد.

مراکز مذهبی، تاریخی و باستانی

مهمترین آثار تاریخی و باستانی شهرستان بسطام کنونی که پیش از این در شهرستان شاهرود واقع شده بود، می‌توان به مسجد جامع بسطام، آرامگاه سلطان‌العارفین بایزید بسطامی و آرامگاه شیخ ابوالحسن خرقانی اشاره کرد. شایان ذکر است که شهر بسطام واقع در ۶ کیلومتری شهر شاهرود زادگاه عارف شهیر ایران بایزید بسطامی و شاعر نامی فروغی بسطامی می‌باشد.

آرامگاه بایزید بسطامی

مقبره این عارف شهیر در شهر بسطام و شمال مقبره امامزاده محمد است. مقبره این عارف فاقد هرگونه تزئین است. مقبره بایزید بسطامی دارای یک پنجره مسقف آهنی است. روی قبر یک سنگ مرمر قرار دارد که کلماتی از مناجات مشهور حضرت علی (ع) بر آن حک شده است. شهرت این عارف از زمانی زبان زد شد که شبی مادرش از او آب خواست و ایشان زمانی که آب را نزد مادر آورد دید مادرش خوابیده است و جام آب به دست تا صبح بر سر مادر ایستاد تا او بیدار شود و آب بنوشد

مسجد جامع بسطام

این مسجد در جنوب بسطام و در حد فاصل دویست متری جنوب آرامگاه بایزید بسطامی قرار گرفته است. این مسجد به دو قسمت تقسیم می‌گردد. قسمت اول عبارت است از صحن مسجد که داری محراب است که با گچبری‌های بسیار زیبا و هنرمندانه تزئین گردیده است. صحن مسجد مربع و فضای آن باز است که در حال حاضر با سقف موقت پوشیده شده است. قسمت دوم از لحاظ شیوه و صنعتی که در ساختن آن بکار رفته با قسمت اول فرق دارد. تفاوت فاحش گچ بری مستطیل دوم با تمام گچ بری‌های این محراب کاملاً محسوس است. به نظر می‌رسد از آنجا که این مسجد در سال ۷۰۶ هجری ساخته شده است.

برج کاشانه

این برج در جوار مسجد جامع بسطام قرار گرفته است. این برج در جنوب شرقی مسجد جامع بسطام از توابع شاهرود واقع شده است که ارتفاع این برج از داخل ۲۴ متر و از بیرون ۲۰ متر است. پلان خارجی آن کثیر الاضلاع منتظم سی ضلعی است.

کشاورزی

به خاطر تنوع آب و هوای شهرستان شاهرود، تولید میوه بسیار زیاد است به طوری که امکان تولید و پرورش سیب، انگور، خرما، زعفران و پسته در مناطق مختلف این شهرستان فراهم و مهیا می‌باشد.

از لحاظ تولیدات کشاورزی شاهرود در سطح استان مقام اول و در کشور جزء ۱۹ قطب کشاورزی است. مهمترین محصولات باغی شاهرود که در ایران نیز زبازد می‌باشند عبارتند از: انگور و زردآلو. میزان تولید زردآلو شاهرود ۱۰٪ تولید زردآلو ایران و بیش از ۱٪ تولید زردآلو دنیا می‌باشد. این زردآلو علاوه بر مصرف داخلی با تبدیل به برگه زردآلو به خارج کشور نیز صادر می‌شود.

سالانه ۲۸۵ هزار تن محصولات کشاورزی شامل ۱۳۰ هزار تن محصولات زراعی و ۱۵۵ هزار تن محصولات باغی است. مجموع تولیدات باغی استان سمنان نزدیک به ۳۰۰ هزار تن است که تولید قریب به ۱۵۵ هزار تنی از این محصولات در شاهرود نشان از سهم ۵۰ درصدی منطقه در این بخش دارد

سطح زمین های زراعی شاهرود ۱۸ هزار هکتار است که این میزان ۲۴ درصد کل زمین های کشاورزی استان را شامل می شود و سطح باغ های شهرستان نیز ۱۴۵۰۰ هکتار است که ۳۲ درصد باغ های استان را شامل می شود

انگور

سه هزار و پانصد هکتار از زمین های کشاورزی شهرستان اختصاص به تولید انگور دارد که سه هزار هکتار آن بارور و بقیه نهال است. باغداران شاهرود ۱۰ درصد تولید انگور کل کشور را تولید می کنند به طوری که سالانه ۷۵ هزار تن انگور در این شهرستان برداشت می شود. میانگین برداشت انگور در کشور ۱۲ تن در هکتار است که این رقم در شهرستان به ۲۵ تن در هکتار رسیده است.

دانشگاه ها

از مجموع ۹۲۰۱۱ دانشجوی در حال تحصیل در همه دانشگاه های استان، ۲۶۰۶۹ دانشجو(معادل ۲۸ درصد کل استان) در شهرستان شاهرود مشغول تحصیل هستند.

از مجموع ۶۴۱۷۳ دانشجو در حال تحصیل در دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی استان(به استثنای دانشگاه آزاد اسلامی)، ۱۹۷۰۸ دانشجو (۳۱ درصد کل دانشجویان استان) در شهرستان شاهرود اشتغال به تحصیل دارند و همچنین از مجموع ۲۷۸۳۸ دانشجو در حال تحصیل در دانشگاه های آزادی اسلامی در استان، ۶۳۶۱ دانشجو(۲۳ درصد کل دانشجویان استان) در شهرستان شاهرود در حال تحصیل هستند.

مراکز آموزشی شهرستان شاهرود	کل دانشجویان	دانشجویان بومی	دانشجویان غیر بومی
-----------------------------	--------------	----------------	--------------------

۱۱۸۴۷	۷۸۶۱	۱۹۷۰۸	همه مراکز دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی به استثنای دانشگاه آزاد اسلامی
۳۱ درصد استان	۳۰ درصد استان	۳۱ درصد استان	
۳۵۶۲	۲۷۹۹	۶۳۶۱	دانشگاه آزاد اسلامی
۲۱ درصد	۲۶ درصد استان	۲۳ درصد استان	

دانشگاه صنعتی شاهرود

این دانشگاه با بیش از ۱۱۷۰۰ دانشجو و ۲۹۱ عضو هیئت علمی، دارای بیشترین دانشجوی فنی مهندسی در استان سمنان است. ظرفیت پذیرش سالانه دانشجو در دانشگاه صنعتی شاهرود بیش از ۲۴۰۰ نفر است که جمعاً در ۱۴۶ رشته (۴۰ رشته در مقطع دکتری، ۷۶ رشته در مقطع کارشناسی ارشد و ۳۰ رشته در مقطع کارشناسی) تحصیل می کنند. این دانشگاه دارای ۱۴ دانشکده (دانشکده مهندسی برق و رباتیک، دانشکده مهندسی کامپیوتر، دانشکده مهندسی مکانیک و مکاترونیک، دانشکده مهندسی شیمی و مواد، دانشکده مهندسی عمران، دانشکده مهندسی معماری و شهرسازی، دانشکده مهندسی معدن، نفت و ژئوفیزیک، دانشکده مهندسی صنایع و مدیریت، دانشکده مهندسی کشاورزی، دانشکده شیمی، دانشکده فیزیک . مهندسی هسته ای، دانشکده علوم ریاضی، دانشکده علوم زمین، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی) و ۴ پردیس به نام های پردیس مرکزی، پردیس صنعت و فناوری های نوین، پردیس مهندسی کشاورزی و پردیس معدن آموزشی می باشد که در زمینی به مساحت بالغ بر ۱۸۲ هکتار گسترده شده اند. دانشگاه صنعتی شاهرود در سال ۱۳۹۶ توسط پایگاه استنادی علوم جهان اسلام در رده بندی دانشگاه های صنعتی ایران در بین ۱۷ دانشگاه صنعتی، پس از دانشگاه صنعتی شریف، صنعتی امیرکبیر، علم و صنعت ایران و صنعتی اصفهان، رتبه پنجم را کسب کرد.

دانشگاه آزاد اسلامی شهرستان شاهرود

دانشگاه آزاد اسلامی شاهرود در سال ۱۳۶۱ تأسیس و به تدریج امکانات آموزشی و فضای لازم و نیروی انسانی آن فزونی یافت، هم اکنون این دانشگاه با ۱۱۰ هزار مترمربع فضای آموزشی کارگاهی، آزمایشگاهی، رفاهی، اداری و ورزشی و فرهنگی و رشته‌های متعدد و نیز بیمارستان یکصد تختخوابی و مرکز بیماری‌های خاص، با محیطی زیبا و چشم‌نواز به جامعه علمی کشور خدمت می‌کند.

امروزه دانشگاه آزاد اسلامی شاهرود مفتخر است که به‌عنوان اولین و بزرگ‌ترین واحد دانشگاهی استان سمنان، با بیشترین تعداد دانشجو و بالاترین رتبه پژوهشی به‌عنوان واحد جامع شناخته‌شده است، که قبولی‌های متعدد در مقاطع تحصیلی کارشناسی ارشد و دکتری و دستیاری پزشکی از بین دانشجویان این دانشگاه در دانشگاه‌های آزاد اسلامی، دولتی و دیگر موسسات آموزش عالی نشان دهنده سطح بالای آموزشی و پژوهشی آن است.

این دانشگاه دارای ۵ دانشکده (پزشکی، علوم انسانی، فنی مهندسی، علوم پایه و مهندسی برق و کامپیوتر)، ۲۳۶ رشته (پزشکی ۱ رشته، دکتری تخصصی ۲۷ رشته، کارشناسی ارشد ۹۷ رشته، کارشناسی ۶۷ رشته و کاردانی ۴۴ رشته) با ۵۷۰۰ دانشجو می‌باشد.

دانشگاه علوم پزشکی شاهرود

این دانشگاه در سال ۱۳۵۰ با عنوان "آموزشگاه بهیاری" زیر نظر جمعیت هلال احمر شروع به کار نمود و در سال ۱۳۵۲ تحت پوشش وزارت بهداری آن زمان به "مدرسه عالی مامایی" تغییر نام داد.

در سال ۱۳۶۱ با نام دانشکده پرستاری و مامایی شهید باهنر و از سال ۱۳۷۱ بدنبال انتزاع از دانشگاه علوم پزشکی سمنان با عنوان دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شاهرود زیر نظر مستقیم وزارت بهداشت به فعالیت خود ادامه داد.

در ۲۴ خرداد ماه ۱۳۸۶ دانشکده ی علوم پزشکی شاهرود به دانشگاه علوم پزشکی ارتقا یافت. این دانشگاه دارای دو مرکز آموزشی، پژوهشی و درمانی به نام های امام حسین^(ع) و بهار و چهار دانشکده پزشکی، بهداشت، پیراپزشکی، پرستاری و مامایی می باشد. این دانشگاه دارای ۷۵۰ دانشجو در ۱۳ رشته دانشگاهی می باشد.

دانشگاه پیام نور واحد شهرستان شاهرود

این دانشگاه در سال ۱۳۷۲ با دو رشته علوم تربیتی و مدیریت دولتی در مقطع کارشناسی و در فضایی به مساحت ۹۶۰۰ مترمربع تاسیس شد. بتدریج با افزایش تقاضا و استقبال چشمگیر قشر جوان و با توجه به نیاز جامعه به رشته های انسانی، علوم پایه، فنی مهندسی؛ تعداد رشته ها، دانشجویان و اعضای هیات علمی دانشگاه افزایش

یافت و تا سال ۸۶ رشته‌ها به ۱۴ رشته و از سال ۸۶ تا کنون به ۳۷ رشته تحصیلی در ۵ گروه آموزشی، ۱۵۰۰ نفر دانشجو، ۱۰ نفر عضو هیئت علمی، ۱۹ نفر کارکنان و ۱۵۰ نفر استاد مدعو رسیده است. تاکنون بیش از ۲۰۰۰ نفر از این دانشگاه فارغ التحصیل شده‌اند.

پارک علم و فناوری

پارک علم و فناوری استان سمنان در شهریور ماه سال ۱۳۸۱ بر اساس مصوبه شورای گسترش آموزش عالی، همزمان با تبدیل یا ادغام سایر مراکز استانی سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران فعالیت خود را در استان سمنان (مستقر در شهرستان شاهرود) آغاز نمود. این تغییرات در راستای سیاست‌های برنامه توسعه سوم و ماموریت‌های جدید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به منظور کارآمدتر شدن استان‌ها در انجام وظایف و ماموریت‌های خود در حوزه فناوری و نیز تقویت وظایف حمایتی از کارآفرینان، مبتکران، فناوران و استعداد‌های درخشان و ایجاد محیط‌های علمی و پویا برای تعامل فعال بین تحقیقات، صنعت و تجارت انجام گرفته است. در حال حاضر با عنایت به ضرورت همجواری پارک‌های علم و فناوری با مراکز تحقیقاتی، دانشگاهی، پردیس پارک، در فضایی حدود ۳۷ هکتار در مسیر شاهراه شاهرود-تهران (با توجه به مزیت امکان برقراری ارتباط علمی-تحقیقاتی و تامین نیازهای متقابل بین پارک، صنایع و موسسات آموزشی پژوهشی) و در جوار:

- دانشگاه صنعتی شاهرود واقع در شمال شرقی پارک
- شهرک صنعتی شاهرود در قسمت جنوبی پردیس پارک
- دانشگاه آزاد اسلامی واحد شاهرود در قسمت جنوب شرقی
- دانشگاه جامع دامغان در ۶۰ کیلومتری، دانشگاه گرگان در ۱۱۰ کیلومتری، دانشگاه سمنان در ۱۷۰ کیلومتری

تاسیس شده است، که امکان برقراری ارتباط تنگاتنگ با دانشگاه‌های مهم منطقه، استفاده از نیروهای متخصص و امکانات دانشگاهی و دسترسی به واحدهای صنعتی را با سهولت بیشتری فراهم می‌آورد. همچنین سهولت دسترسی به امکانات شهری و کاهش هزینه اجرایی پارک و سهولت امور اجرایی واحدهای فناور مستقر نیز به سادگی در این محل فراهم شده است.

صنایع و معادن

از دیگر امتیازات ویژه شاهرود می‌توان به تنوع مواد معدنی به واسطه موقعیت جغرافیایی خاص شاهرود اشاره کرد. در حال حاضر شهرستان شاهرود دارای چندین معدن فعال است که مهمترین این معادن، معدن زغال سنگ است که با وجود شرکت زغال سنگ البرز شرقی، با سابقه طولانی بخشی از اقتصاد شهر را با معدن پیوند زده است و شاهرود را به عنوان یکی از قطبهای زغال سنگ کشور درآورده است. از دیگر معادن مهم شاهرود می‌توان به معادن کرومیت، مس، آهک، گچ و سنگهای تزئینی اشاره کرد. ضمناً این شهرستان دارای ۹۰ واحد معدنی با سطح اشتغال ۹۰۶ نفر است که از این تعداد ۵۹ واحد فعال و ۳۱ واحد غیرفعال می‌باشد. ضمناً از مجموع ۱۰۸۹۴۳ میلیون ریال ارزش موجودی سرمایه کل معادن در حال بهره برداری در استان (بر حسب اموال سرمایه ای) ۴۶۷۵۹ میلیون ریال متعلق به معادن شاهرود می‌باشد

در بخش صنعت نیز از مجموع ۱۱۸ کارگاه صنعتی ده نفر کارکن و بیشتر با ۱۷۹۰۵ شاغل در استان، ۱۲ واحد صنعتی ده نفر کارکن و بیشتر با ۲۳۳۵ شاغل در شاهرود است

شهرستان شاهرود دارای ۹۱ واحد صنعتی می‌باشد که از این تعداد ۶۷ واحد فعال و ۲۴ واحد غیرفعال است. این تعداد از واحدهای صنعتی منجر به ایجاد ۳۰۹۳ فرصت شغلی شده است.

شهرستان	استان	کشور	شاخص
۷۵۷	۳،۱۴۷	۲۱۲،۰۰۱	تعداد کل تعاونی های ثبت شده
۲۳۸	۱،۰۸۴	۹۱،۸۷۷	تعاونی های فعال
۲۱۱۵۲	۶۱،۹۸۶	۹،۴۱۹،۸۴۰	تعداد اعضای تعاونی های فعال (بدون تعاونی سهام عدالت)
۴۷۸۵	۱۴،۹۱۷	۲،۲۳۹،۷۷۲	تعداد اشتغال ایجاد شده
%۳۱	%۳۴	%۴۳	درصد تعاونی های فعال به کل تعاونی ها
۹۱۸	۶۴۷	۸۶۹	نسبت تعداد تعاونی های فعال به کل جمعیت
۲۱	۱۳	۲۴	متوسط ایجاد شغل هر تعاونی
۹۱	۵۷	۱۰۲	متوسط تعداد عضو هر تعاونی (بدون تعاونی سهام عدالت)

بیشترین تعاونی های بر حسب رشته فعالیت

رتبه	۱	۲	۳	۴	۵	۶
رشته فعالیت	کشاورزی	خدمات	صنعت	مسکن	تامین نیاز تولید کنندگان	تامین نیاز مصرف کنندگان
تعداد تعاونی	۷۴	۴۸	۶۲	۱۵	۱۵	۵

این شهرستان دارای چهار شرکت تعاونی دانش بنیان مجموعاً با ۳۳ نفر شاغل و با سرمایه اولیه ۱،۶۸۴،۰۰۰،۰۰۰ ریال مشغول به کار است.

۱- شرکت تعاونی زیست فناور توران با موضوع فعالیت تولید کودهای بیولوژیک با فرمولاسیون جدید با سرمایه گذاری ۴ میلیارد و ۴۰۰ میلیون ریال و اشتغالی ۱۱ نفر

- ۲- شرکت تعاونی مهندسی توسعه ساخت قائم شاهرود با موضوع فعالیت تولید مسکن با فناوری های نوین و سرمایه گذاری ۱ میلیارد و ۴۰۰ میلیون ریال و اشتغالزایی ۷ نفر
- ۳- شرکت تعاونی صنعت آرشام با موضوع فعالیت تولید تجهیزات پزشکی با سرمایه گذاری ۱۰ میلیارد ریال و اشتغالزایی ۷ نفر
- ۴- شرکت تعاونی علم گستران صنعت آرتا جاوید آسیا با موضوع فعالیت طراحی و ساخت انواع کوره های صنعتی با سرمایه گذاری ۵ میلیارد و پانصد میلیون ریال و اشتغالزایی ۸ نفر

شرکت تعاونی توسعه عمران

تنها شرکت تعاونی فعال استان سمنان در این شهرستان با ۱۵۸۶ نفر عضو اولیه و ۲۰۰۰ نفر عضو فعلی و سه میلیارد ریال سرمایه با ایجاد ۲۰ فرصت شغلی به عنوان یک شرکت تعاونی چند منظوره در حوزه های مختلف مشغول کار می باشد که از اهم فعالیت های این شرکت می توان به موارد زیر اشاره کرد:

- ۱- اجرای گلخانه و تولید نشاء به صورت مکانیزه با ظرفیت سالانه ۶ میلیون نشاء و سرمایه گذاری تقریبی ۱۱ میلیارد و ۲۰۰ میلیون ریال
- ۲- تولید قارچ خشک با ظرفیت سالانه ۲۴۰ تن با سرمایه گذاری ۹ میلیارد و ۶۰۰ میلیون ریال
- ۳- اجرای خدمات حمل و نقل شهری با سرمایه گذاری ۱ میلیارد ریال
- ۴- راه اندازی و اجرای طرح مکانیزاسیون کشاورزی با سرمایه گذاری ۲ میلیارد و هفتصد میلیون ریال